

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки

Фінансово-економічний факультет

Кафедра обліку і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню бакалавра
(бакалавра, магістра)

студента Дейнеки Тетяни Григорівни

(ПІБ)

академічної групи 071-17зск-2

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

спеціалізації «Облік і аудит»

(назва спеціалізації)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і аудит доходів та фінансових результатів (на прикладі
Криворучко В.М)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Макурін А.А.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Макурін А.А.		

Дніпро

2020

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

обліку та аудитуПашкевич М.С.

(підпис)

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ**на кваліфікаційну роботу****ступеню роботи ступеню бакалавра****(бакалавра, магістра)****Студенту Дейнека Т.Г. академічної групи 071-17зск-2**

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

спеціалізації «Облік і аудит»

(назва спеціалізації)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і аудит доходів та фінансових результатів (на прикладі ФОП**Криворучко В.М.)»**

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ФОП «КРИВОРУЧКО В.М.»	21.04-05.05
2	ТЕОРЕТИНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ФОП «КРИВОРУЧКО В.М.»	07.05-22.05
3	АУДИТ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ФОП «КРИВОРУЧКО В.М.»	23.05.-14.06

Завдання видано

(підпис керівника)

Макурін А.А.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 20.04.2020 р.**Дата подання до екзаменаційної комісії 15.06.2020 р.****Прийнято до виконання**

(підпис)

Дейнека Т.Г.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 60 с., 44 рис., 17 табл., 3 додатків, 36 джерела.

ОБЛІК, ДОХОДИ, ВИТРАТИ, АУДИТ, ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ, ПОДАТКОВА ЗВІТНІСТЬ

Об'єкт розроблення – господарські операції з доходами та витратами ФОП «Криворучко В.М. ».

Метою даної дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку й аудиту доходів та фінансових результатів на прикладі базового підприємства.

Охарактеризовано діяльність підприємства ФОП Криворучко В.М. Проведено аналіз фінансового стану підприємства і запропоновано методи його покращення. Проаналізовано економічну сутність й узагальнено визначення терміну доходів та витрат. Надано їх класифікацію, способи надходження доходу, його визнання та визнання витрат від такої діяльності. Охарактеризовано документальне оформлення операцій з реалізацією товарів, та отриманням доходу й відображення понесених витрат. Проаналізовано основні підходи з ведення обліку доходів і витрат. Розглянуто основні податки які сплачує фізична особа – підприємець. Розглянуто основні підходи до проведення аудиту доходів, витрат та фінансових результатів діяльності. Запропоновано основні положення з покращення внутрішньогосподарського аудиту, який спрощує здійснення зовнішнього аудиту.

Практична значимість кваліфікаційної роботи - полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації з удосконалення обліку та аудиту доходів, витрат та фінансових результатів відповідно до сучасних умов господарювання. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та аналітичності обліку підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ФОП «КРИВОРУЧКО В.М.»	7
1.1 Характеристика діяльності та економічна сутність доходів і витрат як об’єктів обліку і аудиту	7
1.2 Фінансовий стан та аналіз діяльності	15
1.3 Ринкове позиціонування та основні відомості про товари	18
<i>Висновки до розділу 1</i>	22
РОЗДІЛ 2 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ФОП «КРИВОРУЧКО В.М.».....	23
2.1 Облік формування доходів та витрат операційної діяльності підприємства.....	23
2.2 Нормативно – правове регулювання діяльності	30
2.3 Аналітичний і синтетичний облік доходів і витрат.....	35
2.4 Напрями вдосконалення обліку.....	41
<i>Висновки до розділу 2</i>	43
РОЗДІЛ 3 АУДИТ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ФОП «Криворучко В.М.».....	44
3.1 Мета, завдання та інформаційні джерела аудиту	44
3.2 Організація і методика аудиту доходів, витрат та фінансових результатів.....	46
3.3 Напрямки вдосконалення аудиту доходів, витрат та фінансових результатів.....	49
<i>Висновки до розділу 3</i>	51
ВИСНОВКИ.....	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56

ВСТУП

Актуальність теми. З початком переходу української економіки до ринкових відносин, почався швидкий розвиток роздрібної торгівлі як одного з ключових елементів ведення малого, середнього та великого бізнесу, а також потужного джерела наповнення державного бюджету. В сучасних умовах ринкових відносин економіка України потребує підвищення ефективності діяльності підприємств. Ринкова система вимагає принципово нових підходів до управління діяльністю підприємствами торгівлі, нових моделей господарювання, які ґрунтуються на саморегуючих ринкових відносинах та різноманітності форм власності.

Важливою умовою ефективного функціонування економіки ринкового типу є розвинута інфраструктура товарних ринків, важливою компонентною якої є підприємства роздрібної торгівлі. Найбільш вагому роль для підприємств роздрібної торгівлі відіграють товари, оскільки організація роздрібної реалізації товарів є основною функцією розподілу матеріальних благ в сфері споживання. В свою чергу методичну та інформаційну базу для прийняття управлінських рішень щодо збільшення обсягів реалізації та доходів роздрібного підприємства складає бухгалтерський облік і контроль.

Актуальність даної теми полягає в тому, що сфера торгівлі в Україні, на відміну від більшості інших галузей економіки, за останні часи зазнала кардинальних змін: якщо ще 8-10 років тому майже 90% роздрібної торгівлі припадало на універсами і гастрономи, то зараз їх частка складає тільки 25-30%.

Значний вклад в теорію та методологію обліку та контролю товарів роздрібної торгівлі внесли українські вчені Білуха М.Т., Бутинець Ф.Ф., Грабова Н.М., Завгородній В.П., Лишиленко О.В., Лучко М.Р., Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених, слід відзначити, що питання обліку, аналізу та контролю товарів роздрібної торгівлі потребують подальшого наукового дослідження.

Метою даної дипломної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів обліку й аудиту доходів та фінансових результатів на прикладі базового підприємства.

Для реалізації поставленої мети пропонується вирішення наступних завдань:

- дослідити законодавче регулювання бухгалтерського обліку малого підприємництва України;
- розглянути особливості бухгалтерського обліку та звітності на підприємствах малого бізнесу;
- дослідити концепцію реформування бухгалтерського обліку підприємств малого бізнесу в сучасних економічних реаліях України;
- дати загальну характеристику ФОП «Криворучко В.М.» та організаційне забезпечення обліку;
- дослідити діючу практику обліку роздрібної торгівлі у фізичної особи-підприємця Криворучко В.М.;
- показати особливості спрощеної системи оподаткування ФОП «Криворучко В.М.;
- розробити напрями удосконалення обліку фізичної особи-підприємця;

Предметом дослідження є сукупність організаційних, методичних, технічних прийомів організації, обліку, аналізу і контролю роздрібної торгівлі.

Теоретичною основою дослідження є наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених щодо обліку, аналізу та контролю операцій із реалізації товарів, а також методи дослідження: дедуктивний метод та індуктивний метод, методи порівняльного, проблемно-ситуаційного аналізу, логічний метод групування, порівняння.

Об'єктом дослідження є стан організації обліку, аналізу і контролю роздрібної торгівлі у фізичної особи-підприємця Криворучко В.М., який належить до підприємств роздрібної торгівлі.

Практична цінність роботи полягає в розробці пропозицій щодо покращення обліково-аналітичного і контрольного процесів на підприємстві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ФОП «КРИВОРУЧКО В.М.»

1.1 Характеристика діяльності та економічна сутність доходів і витрат як об'єктів обліку і аудиту

ФОП «Криворучко В.М.» було засновано у 2005 році з метою реалізації товарів які належать до продовольчих та непродовольчих. Основні відомості з компанії наведено у таблиці 1.1. Фізична особа підприємець (ФОП) – це фізична особа, яка для ведення господарської діяльності зареєстрована як підприємець без статусу юридичної особи. Право на здійснення незабороненої законом підприємницької діяльності має фізична особа з повною цивільною дієздатністю, тобто по досягненню вісімнадцяти років. Фізична особа – підприємець відповідає за зобов'язаннями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю, усім своїм майном, крім майна, на яке за законом не може бути звернено стягнення.

Таблиця 1.1

Основні відомості про ФОП «Криворучко В.М.»

№ з/п	Реквізити	Інформація
1	2	3
1	Повна назва юридичної особи	Фізична особа – підприємець Криворучко Віктор Михайлович
2	Юридична адреса	52740, Дніпропетровська область, Петропавлівський район, с. Дмитрівка, вул. Щорса, б. 11.
3	Місце проведення державної реєстрації	Петропавлівська районна державна адміністрація Дніпропетровської області
4	Реєстраційний номер	22130000000000220
5	ІПН	2452006694
6	Банківські реквізити	Р/р 26009060732710 в АТ КБ «Приватбанк» м. Дніпро
7	МФО банку	305299
8	Телефон	067 405-42-11 095 401-65-11.

Сформовано автором самостійно

Приватними підприємцями не можуть бути військовослужбовці, державні службовці, народні депутати, особи, які мають судимість за корисливі злочини тощо.

Фізична особа реєструється підприємцем за місцем свого проживання (реєстрації). Постановка на облік фізичної особи-підприємця у фондах соціального страхування здійснюється тільки у разі наміру використовувати найману працю. На рисунку 1 наведено алгоритм реєстрації фізичної особи підприємця. Фізична особа-підприємець має право працювати як з печаткою так і без неї, не зобов'язана мати рахунок у банку.

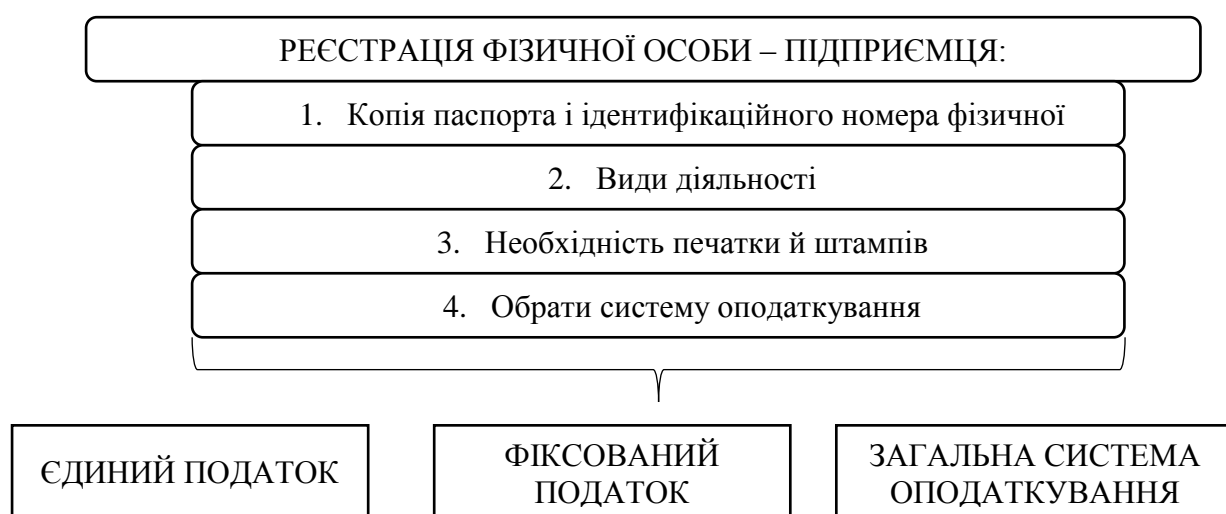

Рис. 1 Алгоритм реєстрації фізичної особи - підприємця

Сформовано автором самостійно

Ставки адміністративного збору за реєстрацію:

- на державну реєстрацію змін до відомостей про юридичну особу – 630 грн.;
- за державну реєстрацію змін до відомостей про ФОП – 210 грн.;
- за виправлення помилки з вини заявника (для юридичних осіб – 190 грн., для ФОП – 60 грн.);
- за отримання витягу в паперовій формі – 110 грн.;
- за отримання копій документів в паперовій формі - 150 грн.

Скориговані строки державної реєстрації:

- до 6 годин – у двократному розмірі адміністративного збору (для юридичних осіб – 1260 грн., для ФОП – 420 грн.);

- до 2 годин – у п'ятикратному розмірі адміністративного збору (для юридичних осіб – 3150 грн., для ФОП – 1050 грн.).

Державна реєстрація у скорочені строки проводиться виключно за бажанням заявника у разі внесення ним додатково до адміністративного збору відповідної плати у зазначених розмірах [1].

Вибір такої системи оподаткування, як єдиний податок можливий для фізичних осіб-підприємців, що здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і у трудових відносинах з якими, включаючи членів їх сімей, протягом року перебуває не більше 10 осіб та обсяг виручки яких від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за рік не перевищує 500 тис. гривень. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва (єдиний податок) не поширюється на:

- Суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють діяльність у сфері грального бізнесу або обмін іноземної валюти;
- Суб'єктів підприємницької діяльності, які є виробниками підакцизних товарів, здійснюють господарську діяльність, пов'язану з експортом, імпортом та оптовим продажам підакцизних товарів, оптовим та роздрібним продажам підакцизних пально-мастильних матеріалів;
- Суб'єктів підприємницької діяльності, які здійснюють: видобуток та виробництво дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення; оптову, роздрібну торгівлю промисловими виробами з дорогоцінних металів, що підлягають ліцензуванню відповідно до Закону України “Про ліцензування певних видів господарської діяльності” [2].

Згідно з чинним законодавством громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи, мають право самостійно обрати спосіб оподаткування доходів, отриманих від цієї діяльності, за фіксованим розміром податку (далі – фіксований податок) шляхом придбання патенту при наявності таких умов:

- Кількість осіб, які перебувають у трудових відносинах з таким громадянином – платником податку, включаючи членів його сім'ї, які беруть участь у підприємницькій діяльності, не перевищує п'яти⁴
- Дохід такого громадянина від самостійного здійснення підприємницької діяльності або з використанням найманої праці за останні 12 календарних місяців, що передують місяцю придбання патенту, не перевищує семи тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (119 000 грн.);
- Громадянин здійснює підприємницьку діяльність з продажу товарів і надання супутніх такому продажу послуг на ринках. Доходи такого громадянина, одержані від здійснення інших видів підприємницької діяльності, оподатковуються у загальному порядку.

Доходи фізичних осіб – підприємців, отримані протягом календарного року від здійснення господарської діяльності, оподатковуються за ставкою 15 відсотків бази оподаткування. У разі якщо загальна сума отриманих платником податку у звітному податковому місяці доходів перевищує десятикратний розмір мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня звітного податкового року, ставка податку становить 17 відсотків суми перевищення з урахуванням податку, сплаченого за ставкою 15 відсотків.

Об'єктом оподаткування є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом (виручка у грошовій та негрошовій формі) і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи – підприємця.

Фізичні особи – підприємці подають до органу державної податкової служби податкову декларацію за місцем своєї податкової адреси за результатами календарного року у строки, встановлені Податковим кодексом для річного звітного податкового періоду, в якій також зазначаються авансові платежі з податку на доходи. Авансові платежі з податку на доходи фізичних осіб розраховуються підприємцем самостійно, але не менше 100 відсотків річної суми податку з оподатковуваного доходу за минулий рік (у співставних

умовах), та сплачуються до бюджету по 25 відсотків щокварталу (до 15 березня, до 15 травня, до 15 серпня і до 15 листопада).

Переваги з оформлення ФОП:

- відсутні вимоги до наявності статутного капіталу (коштів, необхідних для початку функціонування суб'єкта господарювання);
- коротка процедура реєстрації за місцем проживання підприємця;
- контроль із боку держави незначний;
- стартапе-підприємець працює самостійно і тільки на себе;
- спрощена система подачі звітності в податкові органи.

Для того щоб визначитися взагалі з обліком будь-яких товарів, що придбаваються та продаються підприємцем, спершу слід звернутися до документів, які закон зобов'язує складати, щоб відображати результати своєї господарської діяльності. Фізичні особи – підприємці зобов'язані вести Книгу обліку доходів і витрат форми № 10 і мати підтверджуючі документи щодо походження товару.

Основою класифікації доходів є розподілення їх за видом діяльності, наслідком якої є утворення відповідних доходів. За цією ознакою прийнято розрізняти доходи від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Важливою для аналізу є також класифікація доходів за джерелами їх утворення, на основі якої побудовано звіт про фінансові результати. Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 3 „Звіт про фінансові результати” доход підприємства розподіляється на наступні складові:

доход (виручка) від реалізації продукції

інші операційні доходи

доход від участі в капіталі

інші фінансові доходи

інші доходи

надзвичайні доходи.

Джерелом формування доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) є виробнича або інша діяльність підприємства, результатом якої є створена і реалізована продукція, реалізовані товари, виконані роботи або надані послуги

До складу інших операційних доходів належать: дохід від операційної оренди активів, дохід від операційних курсових ризниць, відшкодування вартості раніше списаних активів, дохід від реалізації необоротних активів (крім фінансових інвестицій) та деякі інші доходи, пов'язані з операційною діяльністю підприємства

Доход від участі в капіталі складається з доходів, отриманих від інвестицій в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться методом участі в капіталі.

Інші фінансові доходи включають дивіденди, відсотки та інші доходи, отримані від фінансових інвестицій (крім доходів, облік яких ведеться методом участі в капіталі).

До інших доходів належать доходи від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів, доходи від не операційних курсових ризниць та інші доходи, що не пов'язані з операційною діяльністю і виникають у процесі звичайної діяльності підприємства.

Надзвичайні доходи утворюються внаслідок надзвичайних подій або операцій, що відрізняються від звичайної діяльності підприємства і не повторюються часто або регулярно.

Умови визнання доходів, які формуються у невиробничій сфері, суттєво відрізняються від умов визнання доходу від реалізації продукції. Оскільки такі доходи пов'язані з наданням послуг, вони, згідно з П(С)БО 15 Доход, визнаються, виходячи зі ступеня завершеності операції з надання послуг на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат цієї операції.

Достовірність оцінки результату операції з надання послуг базується на дотриманні наступних умов:

можливості достовірної оцінки доходу;

імовірності надходження економічних вигод від надання послуг
можливості достовірної оцінки ступеня завершеності надання послуг на
дату балансу;

можливості достовірної оцінки витрат, здійснених для надання послуг
та необхідних для їх завершеності.

Витрати є другим важливим чинником утворення прибутку
підприємства.

Облік витрат підприємства здійснюється відповідно до Положення
(стандарту) бухгалтерського обліку 16 „Витрати”. Згідно з П(С)БО 16.
витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або
збільшення зобов’язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за
винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу
власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Як і доходи, витрати розподіляють на класифікаційні групи за двома
основними класифікаційними ознаками.

Перший рівень класифікації передбачає розподіл витрат за видами
діяльності підприємства. За цією ознакою прийнято розрізняти витрати на
операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства.

Ефективне управління витратами передбачає здійснення класифікації
другого рівня, яке вимагає розподілу витрат за напрямками використання
(витрачання) коштів. На цьому рівні витрати підприємства розподіляються на
такі групи:

витрати, що включаються до собівартості реалізованої продукції
(товарів, робіт, послуг);

адміністративні витрати;

витрати на збут;

інші операційні витрати;

фінансові витрати;

втрати від участі в капіталі;

інші витрати;

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- прямі матеріальні витрати;
- прямі витрати на оплату праці;
- інші прямі витрати;
- загальновиробничі витрати;
- змінні загальновиробничі витрати та постійні розподілені загально виробничі витрати.

Порядок ведення книги обліку доходів і витрат затверджений постановою КМУ від 26.09.2001 р. №1269 [3]. Ця книга була затверджена Інструкцією про оподаткування доходів фізичних осіб від зайняття підприємницькою діяльністю наказ ДПАУ від 21.04.93 р. №12.

Суб'єкт підприємницької діяльності заносить до Книги такі відомості:

- 1) порядковий номер запису;
- 2) дату здійснення операції, пов'язаної з проведеними витратами і/або отриманим доходом;
- 3) суму витрат за фактом їх здійснення, у т. ч. заробітну плату найманого працівника;
- 4) суму вартості товарів, отриманих для їх продажу (надання послуг);
- 5) суму виручки від продажу товарів (надання послуг) — з підсумком за день.

Таким чином, прибуток є однією з провідних стратегічних цілей управління підприємством та важливим об'єктом фінансового аналізу. Аналіз фінансових результатів та рентабельності в умовах застосування сучасних інформаційних технологій ґрунтується на визначенні основних елементів процесу дослідження доходів, витрат та прибутку з метою формування взаємопов'язаних етапів виконання відповідних аналітичних процедур.

1.2 Фінансовий стан та аналіз діяльності

Підприємство самостійно визначає перспективи розвитку, планує та здійснює свою діяльність виходячи з попиту на товари, а також необхідності забезпечити господарський та соціальний розвиток підприємства, збільшення доходів.

ФОП «Криворучко В.М.» реалізує свої послуги по цінам та тарифам, встановленим самостійно на договірній основі, а у випадках, передбачених чинним законодавством – за державними цінами та тарифами.

Трудовий колектив Криворучко В.М.» складають громадяни, які беруть участь своєю працею у його діяльності на підставі трудового договору. Фізична особа - підприємець гарантує мінімальний розмір заробітної плати найманим працівникам згідно діючого законодавства. Режим праці та відпочинку працюючих на підприємстві громадян, їх соціальне забезпечення, соціальне і медичне страхування встановлюється з дотриманням вимог відповідних норм законодавства.

Фінансовий рік підприємства співпадає з календарним роком. Підприємство здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, веде статистичну звітність.

Вартісний облік ведеться у валюті, що діє на території України. Організаційну структуру наведено на рисунку 1.2

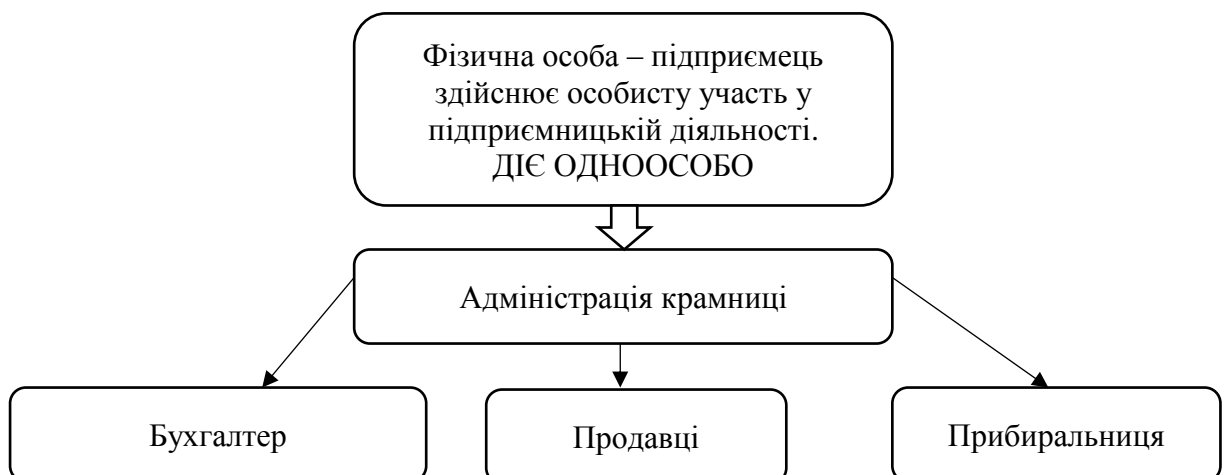

Рис. 1 Організаційна структура ФОП «Криворучко В.М.»

Сформовано автором

Оперативний облік здійснюється безпосередньо на місці і забезпечує негайне спостереження та реєстрацію визначених виробничих та комерційних операцій та інших факторів господарської діяльності підприємства. Облік ведеться у натуральному, вартісному та трудовому вимірниках.

Штрафи за неподання й помилки За кожне неподання декларації або недотримання строків буде штраф 170 грн. Якщо протягом року вас за це штрафували, повторно заплатите вже 1020 грн. Нема оригіналів первинних документів, які підтверджують суми в декларації, — штраф 510 грн.

Об'єктом оподаткування є чистий оподатковуваний дохід, тобто різниця між загальним оподатковуваним доходом і документально підтвердженими витратами, пов'язаними з господарською діяльністю такої фізичної особи – підприємця.

Перелік витрат, безпосередньо пов'язаних з отриманням доходів фізичною особою – підприємцем від провадження господарської діяльності на загальній системі оподаткування:

- витрати, до складу яких включається вартість сировини, матеріалів, товарів, що утворюють основу для виготовлення (продажу) продукції або товарів/послуг;
- витрати на оплату праці фізичних осіб, що перебувають у трудових відносинах з таким платником податку (далі – працівники);
- обов'язкові виплати, а також компенсація вартості послуг, які надаються працівникам у випадках, передбачених законодавством, внески платника податку на обов'язкове страхування життя або здоров'я працівників у випадках, передбачених законодавством;
- суми податків, зборів, які пов'язані з проведенням господарської діяльності такої фізичної особи – підприємця
- інші витрати, до складу яких включаються витрати, що пов'язані з веденням господарської діяльності, до яких відносяться витрати на відрядження найманих працівників, на послуги зв'язку, реклами, плати за

розрахунково-касове обслуговування, на оплату оренди, ремонт та експлуатацію майна.

Візьмемо книгу обліку доходів та витрат з довільними даними і авансові платежі в 2019 р., які складали, наприклад, 20 300,00 грн. за один квартал. За 4 квартали підприємець заплатив 90 200,00 грн. Дані книги обліку доходів і витрат такі:

Таблиця 1.2

Дані книги обліку доходів і витрат за 2019 рік

Період 2019	Дохід	Витрати	Витрати на оплату праці	Інші витрати	Чистий дохід
Січень	30540	22362	8015		163
Лютий	88513	63514	11230	2370	11399
Березень	83571	59108	12790	4215	7458
Квітень	77500	55987	9555	1200	10758
Травень	98713	70125	10321	12896	5371
Червень	45201	33012	11390		799
Липень	79541	60215	9145	6700	3481
Серпень	95260	77892	9823	6215	1330
Вересень	63258	50123	10790	2154	191
Жовтень	92407	81027	11380		0
Листопад	78950	60259	12710	5320	661
Грудень	96948	61576	11896	2380	21096
Усього	930402	695200	129045	43450	62707

Сформовано автором самостійно

Згідно з Порядком № 481 записи в книгу має вносити особисто підприємець, а не найманий працівник. Зберігатися книга теж повинна у підприємця. Утім, дуже часто книгу веде бухгалтер, відповідальний за облік працівник або навіть родич ФОП. Заповнювати книгу рекомендують ручкою з темною пастою або чорнилом, розбірлива, а суми вказувати в гривнях із копіями.

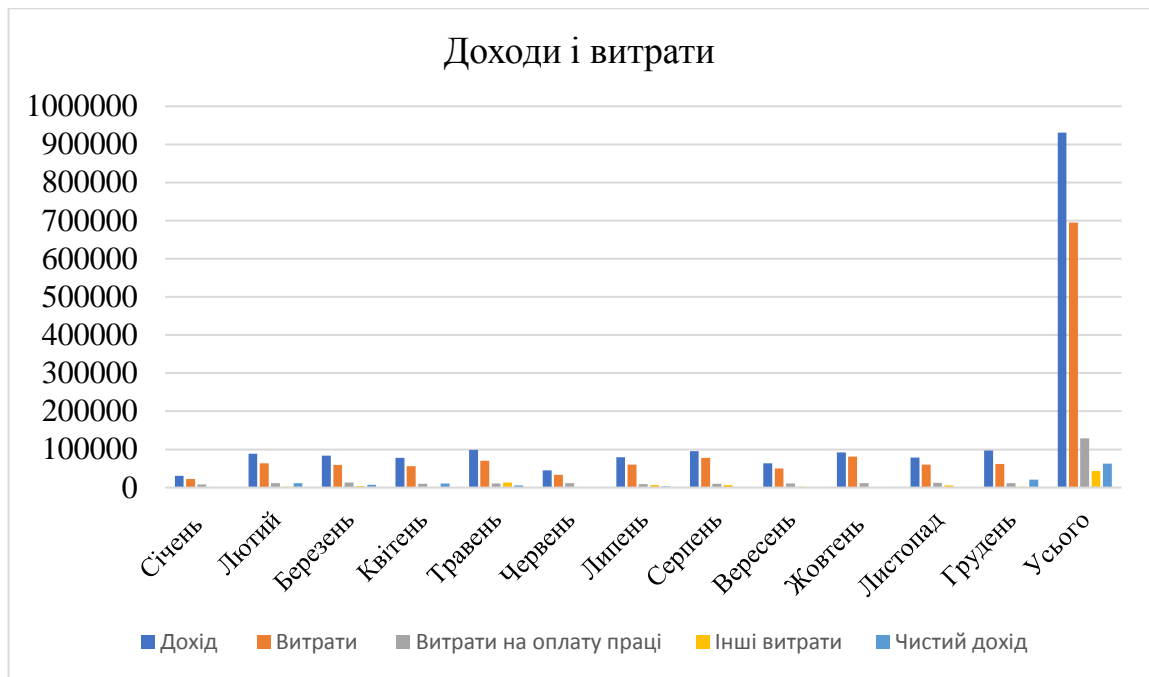

Рис. 1 Доходи і витрати з 2019 рік

Сформовано автором самостійно

У подальшому, з метою уникнення кризових явищ у діяльності ФОП «Криворучко В.М. » рекомендовано проводити систематичний моніторинг фінансового стану та планувати доходи й витрати. Ці заходи спрямовані на уникнення кризової ситуації у майбутньому та оперативної протидії кризовій ситуації – у разі її виникнення.

1.3 Ринкове позиціонування та основні відомості про товари

В умовах насичення товарних ринків для того, щоб виділитися серед конкурентів та посісти бажане місце у свідомості як цільових споживачів, так й інших учасників ринку, підприємства свої зусилля скеровують на диференціацію ринкових пропозицій, які реалізуються через їх позиціонування на ринку. Всі складові комплексу маркетингу повинні бути орієнтовані на реалізацію визначених ознак позиціонування підприємства.

Під час формування стратегії позиціонування та вибору відповідних атрибутів підприємство має орієнтуватись на так званий трикутник позиціонування (рис. 1). Він дає змогу врахувати три основні аспекти, якими є

очікування цільових споживачів, реальні конкурентні переваги пропозиції підприємства та можливості диференціації серед конкурентів. Попри значну кількість класифікацій в класичній теорії маркетингу, виділяють такі основні стратегії позиціонування

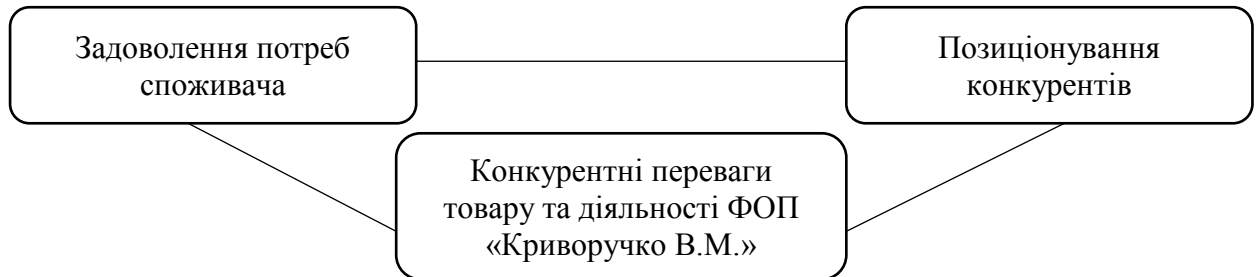

Рис 1. Трикутник позиціонування

Складено автором самостійно

Розглядати позиціонування необхідно з точки зору впливу на споживача та його свідомість наводить наступну класифікацію типів ринкового позиціонування товарів та марок:

- 1) за способом подолання перешкод у свідомості споживача:
 - агресивний; - допоміжний; - латентний.
- 2) За складовою впливу, що формує ставлення людини до торговельної марки: - раціональний; - ірраціональний; - когнітивний; - сугестивний.
- 3) За способом маніпулювання свідомістю споживача:
 - позиціонування, основане на відмінній якості (властивості) товару;
 - позиціонування стосовно конкуруючої марки;
 - позиціонування, основане на вигодах або на способі розв'язання проблеми;
 - позиціонування, основане на особливому способі використання;
 - позиціонування, орієнтоване на певну категорію споживачів;
 - позиціонування, засноване на розриві з певною категорією товарів;
 - позиціонування за культурними цінностями;
 - позиціонування за співвідношенням «ціна–якість».

Процедура позиціонування включає декілька етапів: вибір критеріїв позиціонування, визначення показників за критеріями позиціонування, побудова карти сприйняття, пере позиціонування. Основні етапи позиціонування відображені у таблиці 1.3

Таблиця 1.3

Основні етапи позиціонування

Етап	Зміст етапу	Відображення в діяльності ФОП
Вибір критеріїв позиціонування та визначення показників за вибраними критеріями	Виявлення споживчих ознак послуги (співвідношення «ціна якість»); врахування слабких позицій конкурентів.	До найважливіших критеріїв позиціонування підприємства можна віднести якість послуг (швидкість обслуговування, відповідність наявних характеристик заявленим, надійність підприємства).
Побудова карти сприйняття	Наочне позиціонування з використанням декількох оціночних показників	Для побудови конкурентних профілів, можна розмістити фірми конкуренти в площині двомірної матриці.
Пере позиціонування	Наочне позиціонування з використанням декількох оціночних показників	Підприємство не має чіткої позиції, тому, необхідно спробувати виявити пусту нішу та заповнити її.

Сформовано автором на основі [4]

Чинники розподілу повинні впливати на початкове рішення про розмір закупівельної партії нового бренду, оскільки дуже маленька партія ставить магазини під загрозу розпродати товар задовго до завершення циклу продажів виробника. Зрозуміло, що змінити розмір закупівельної партії, коли бренд вже продається, складніше, ніж на самому початку. Тому задовго до виведення бренду на ринок виробник повинен провести підготовчу роботу (тобто ретельно підрахувати передбачуваний рівень продажів в різних місцях продажу), оголосити оптимальний розмір закупівельної партії і пояснити роздрібним торговцям, чому був обраний саме такий розмір

Можна виділити дев'ять основних заходів зі стимулювання споживача які рекомендовано для ФОП «Криворучко В.М.»:

- зразки товару, що доставляються споживачу додому (найкращий, але і найдорожчий спосіб продемонструвати функціональну досконалість нового бренду);
- плани отримання премій з використанням талонів, вкладених в упаковку;
- преміальна пропозиція, що покриває витрати;
- призи і лотереї;
- призи в упаковці;
- пропозиція повернути частину або всю вартість;
- купони зі зразками або без них, окремі або вкладені в упаковку товару;
- знижені в ціні набори або додаткові товари;
- ярлик, що містить купон на знижку.

Різні типи акцій зі стимулювання споживача перераховані тут в порядку зниження ефективності в побудові споживацьких привілеїв. Проте здатність побудови привілею – зовсім не те саме, що негайний вплив на збут. Прямі матеріальні стимули – останні чотири позиції в наведеному вище списку – 124 найбільш ефективні відносно збуту, але їх ціна висока в значенні відмови від прибутку. Акції зі стимулювання споживачів стимулюють збут за принципом «раз і назавжди», не піклуючись про повторні покупки. Насправді вони навіть перешкоджають повторним покупкам, «беручи в заставу майбутні продажі», тобто спонукають споживача робити запаси за пільговими цінами і, таким чином, уникати подальших покупок за повною ціною

Висновки до розділу 1

Завдяки дослідженню особливостей функціонування підприємства ФОП «Криворучко В.М.» у сучасних умовах господарювання були здійснені наступні висновки:

1. ФОП «Криворучко В.М.» було створено у 2005 році. Основний вид діяльності це реалізація продовольчих та непродовольчих товарів. Діяльність здійснюється з 2010 році у двох крамницях. Проаналізовано ведення книги обліку доходів і витрат. Надані рекомендації щодо організації ведення обліку. Рекомендовано під час здійснення обліку як в грошових так і натуральних одиницях використовувати електронний редактор Microsoft Excel з метою виключення людського фактору під час проведення необхідних розрахунків. Встановлено, що облік заробітної плати ведеться в паперовому вигляді у розрахунковій відомості. Табель обліку робочого часу ведеться на бланках довільній формі. Тому рекомендується перевести ведення обліку в електронне середовище. Це значно спростить роботу бухгалтера та дозволить оперативна надавати інформацію керівництву.

2. Проаналізувавши фінансовий стан встановлено, що ФОП реалізує свої послуги по цінам та тарифам, встановленим самостійно на договірній основі, а у випадках, передбачених чинним законодавством – за державними цінами та тарифами. Проведено аналіз книги обліку доходів і витрат за 2019 рік. Встановлено, що чистий дохід становить 62 707 гривень. Однією з основних статей витрат є витрати на закупівлю товарів з метою подальшої реалізації. Крім того, наступною великою статтею витрат є витрати на оплату праці. А зі збільшенням мінімальної заробітної плати збільшується податкове навантаження.

3. Проведено аналіз ринкового позиціонування на ФОП «Криворучко В.М.». Трикутник позиціонування полягає у задоволенні потреб споживачів та конкурентних переваг. Виокремлено основні етапи позиціонування.

РОЗДІЛ 2

ТЕОРЕТИНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ФОП «КРИВОРУЧКО В.М.»

2.1 Облік формування доходів та витрат операційної діяльності підприємства

Поняття «дохід» неодноразово використовується у нормативно-правових документах. Так, у Господарському Кодексі України «дохід» розглядається у тісному взаємозв'язку з прибутком [5], визначаючи його основною метою діяльності підприємства, а у Цивільному Кодексі України зазначено порядок визначення доходу при укладанні договорів цивільно-правового характеру, що є важливим для здійснення господарської діяльності [6]. У бухгалтерському обліку методологічні засади формування інформації про доходи та її розкриття у фінансовій звітності підприємства визначає П(С)БО 15 «Дохід» [7].

Фахівці з обліку тлумачать його офіційне визначення, наведене у П(С)БО : «...збільшення економічних вигоди у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період». Це не суперечить більш узагальненому тлумаченню, зазначеному у МСФЗ 18 «Дохід», а саме як валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, при відповідному збільшенні власного капіталу в результаті такого надходження, а не в результаті внесків учасників» [8].

Загальні правила формування оцінки і визнання в бухгалтерському обліку інформації про доходи та фінансові результати діяльності, а також порядок і розкриття у фінансовій звітності визначаються положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», які застосовується малими

підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних та банківських установ).

П(С)БО 15 «Дохід» регулює порядок обліку доходів, що виник у результаті таких операцій як реалізації товарів, продукції, інших активів, придбаних з метою перепродажу - надання послуг. У таблиці 2.1 наведено основні відомості щодо структури доходу.

Таблиця 2.1

Структура доходу		
Структура П(С)БО 15 «Дохід»		
Загальні положення	Пп. 1-4	Описано сферу дії положення та терміни, що в ньому використовуються
Визнання та класифікація доходу	Пп. 5-20	Наведені критерії визнання доходів від звичайної діяльності, класифікація доходів в обліку за відповідними групами
Оцінка доходу	Пп. 21-24	Описано методику оцінки доходу у бухгалтерському обліку
Розкриття інформації про доходи у примітках до фінансової звітності	Пп. 25-25.4	Наведено перелік обов'язкових питань, які необхідно розкрити у Примітках до фінансової звітності.

Сформовано автором самостійно

Доходи включаються до складу об'єктів облікового процесу на підставі принципу нарахування та відповідності:

Принцип нарахування передбачає відображення в обліку доходів і витрат на момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати коштів.

Принцип відповідності передбачає визначення фінансового результату шляхом порівняння доходів звітного періоду з витратами цього періоду, понесеними для отримання доходів.

У бухгалтерському обліку та фінансовій звітності доходи і витрати відображаються в момент їхнього виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Отже, бухгалтерський облік ведуть, а звітність складають на основі облікового принципу нарахування: доходи відображають у бухгалтерському обліку і відповідно у фінансовій звітності за відвантаженням продукції (товарів), виконанням робіт, наданням послуг незалежно від термінів одержання грошових коштів або їхніх еквівалентів від покупців (замовників). Для ґрунтовного розуміння сутності «доходу» нами виокремлено характеристики, які покладено в основу тлумачення цієї категорії, які наведено на рисунку 2.1

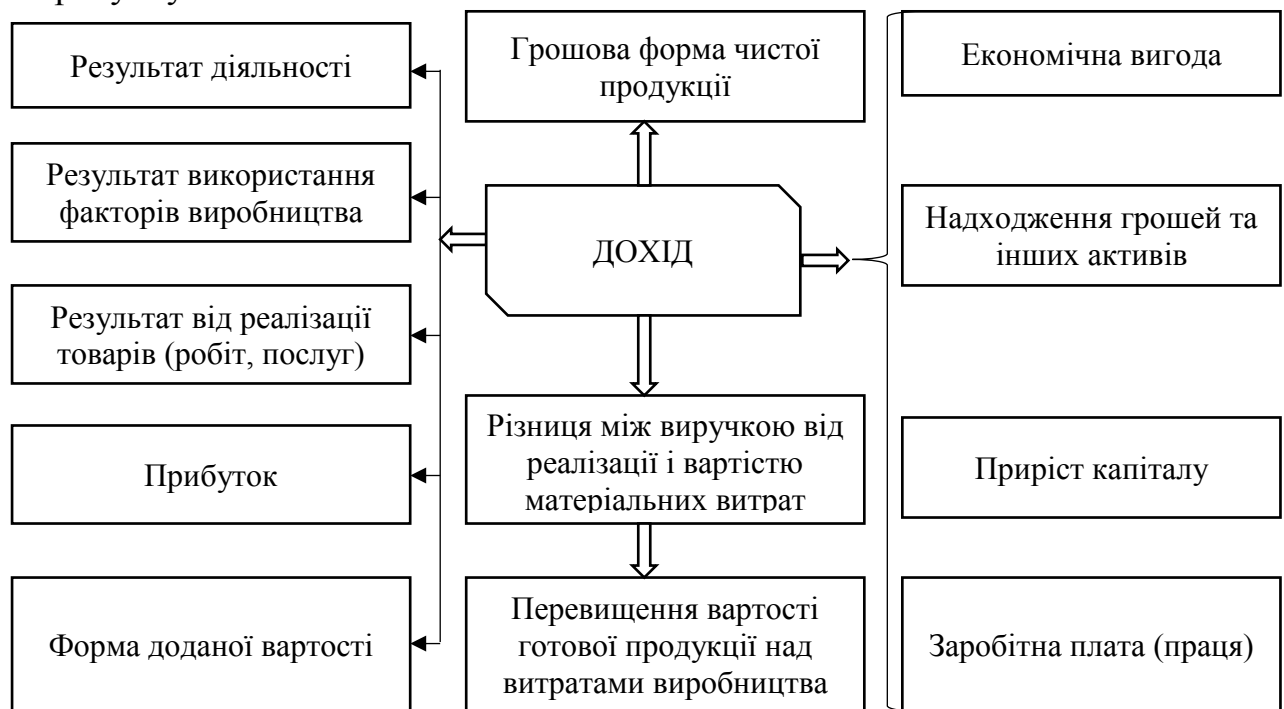

Рис. 2.1 Сформовано автором на основі [8]

Підґрунтям бухгалтерського підходу до сутності доходу є категорія «економічна вигода», тобто потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів. Доходи підприємства розглядаються з точки зору корисності (вигоди), в даному випадку економічної вигоди яка зосереджує в собі потенційний зиск від використання ресурсів підприємства у господарському чи фінансовому обороті.

Підставою для обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних з визначенням об'єктів оподаткування та/або податкових зобов'язань, є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи мають бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо — безпосередньо після її закінчення.

Таблиця 2.2

**Первинні документи при отриманні доходів фізичних осіб -
підприємців**

Операція	Документальне підтвердження
Готівкова оплата за товари, послуги	Товарний чек, квитанція
Безготівкова оплата за товари (в т.ч. картами)	Товарний чек або видаткова накладна
Безготівкова оплата за послуги (в т.ч. картами)	Товарний чек або акт виконаних робіт та наданих послуг
В разі використання РРО	Фіскальний чек на кожен наявну оплату або оплату з використанням банківських карт
При оплаті через POS-термінал	«Сліп» з терміналу в підтвердження безготівкових розрахунків

Сформовано автором на основі [9]

Якщо дохід отримано по розрахунковому рахунку, то додаткових платіжних документів з отримання доходу підприємець не виписує. Досить наявності оригіналу банківської виписки. Звертаємо увагу, клієнт - банку недостатньо. Потрібно, щоб у підприємця був оригінал виписки, яку він надає на перевірку. При отриманні оплати «готівкою» за товар або послугу, підприємець повинен виписати товарний чек або розрахункову квитанцію, що підтверджує отримання готівкових коштів.

Самого визначення щодо поняття «витрати» ФОП у ПКУ, на жаль, немає. Тому ми пропонуємо врахувати ст. 51 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ): «До підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті

відносин». У таблиці 2.3 наведено критерії віднесення витрат до витрат ФОП. Отже, враховуючи викладене вище, до розуміння сутності витрат ФОП використовуємо пп. 14.1.27 п. 14.1 ст. 14 ПКУ, а саме:

«Витрати – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу (крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником) [10]»

Таблиця 2.3

Критерії віднесення витрат до витрат ФОП

№ п	Авторська думка	№ п	Думка ДПС України, що ґрунтується на матеріалах ЄБПЗ
1	Витрати мають бути документально підтверджені згідно з п. 177.4 ст. 177 ПКУ	1	Витрати мають бути документально підтверджені згідно з п. 177.4 ст. 177 ПКУ
2	Пов’язані з господарською діяльністю ФОП згідно з п. 177.2 ст. 177 ПКУ	2	Пов’язані з господарською діяльністю ФОП згідно з п. 177.2 ст. 177 ПКУ
3	Повинні бути безпосередньо пов’язані із отриманням доходів згідно з п. 177.4 ст. 177 ПКУ	3	Повинні бути безпосередньо пов’язані із отриманням доходів згідно з п. 177.4 ст. 177 ПКУ
4	Включатися до переліку витрат операційної діяльності відповідно до розділу III ПКУ згідно з п. 177.4 ст. 177	4	Включатися до переліку витрат операційної діяльності відповідно до розділу III ПКУ згідно з п. 177.4 ст. 177 ПКУ
		5	Витрати повинні бути фактично оплачені
		6	Відноситися до іншого звітного періоду, якщо вони нараховані в одному звітному періоді, а оплачені в іншому

Складено автором на основі [11]

Згідно з п. 177.4 ПКУ, до переліку витрат, які безпосередньо пов'язані з отриманням доходів та на які підприємець має право зменшити отриманий дохід з метою визначення оподатковуваного доходу, належать [1]:

- витрати, до складу яких включається вартість сировини, матеріалів, товарів, що утворюють основу для виготовлення (продажу) продукції;

- витрати на оплату праці фізичних осіб, що перебувають у трудових відносинах із таким платником податку (далі — працівники), які включають витрати на оплату основної і додаткової заробітної плати та інших видів заохочень і виплат виходячи з тарифних ставок, у вигляді премій;

- обов'язкові виплати, а також компенсація вартості послуг, які надаються працівникам у випадках, передбачених законодавством, внески платника податку на обов'язкове страхування життя або здоров'я працівників у випадках, передбачених законодавством; — суми податків, зборів, які пов'язані з проведенням господарської діяльності такої фізособи-підприємця;

- інші витрати, до складу яких включаються витрати, пов'язані з веденням господарської діяльності, не зазначені вище, до яких відносять витрати на відрядження найманих працівників, на послуги зв'язку, рекламу, плату за розрахунково-касове обслуговування, на оплату оренди, ремонт та експлуатацію майна, що використовується в господарській діяльності.

Фізичні особи – підприємці (далі – ФОП) – платники єдиного податку першої і другої груп та платники єдиного податку третьої групи (ФОП), які не є платниками податку на додану вартість, ведуть Книгу обліку доходів шляхом щоденного, за підсумками робочого дня, відображення отриманих доходів. Форма Книги обліку доходів, порядок її ведення затверджуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Для реєстрації Книги обліку доходів такі платники єдиного податку подають до контролюючого органу за місцем обліку примірник Книги, у разі обрання способу ведення Книги у паперовому вигляді (п.п. 296.1.1 п. 296.1 ст. 296 ПКУ). Платники єдиного податку третьої групи (ФОП), які є платниками

податку на додану вартість, ведуть облік доходів та витрат за формою та в порядку, що встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Для реєстрації Книги обліку доходів та витрат такі платники єдиного податку подають до контролюючого органу за місцем обліку примірник Книги.

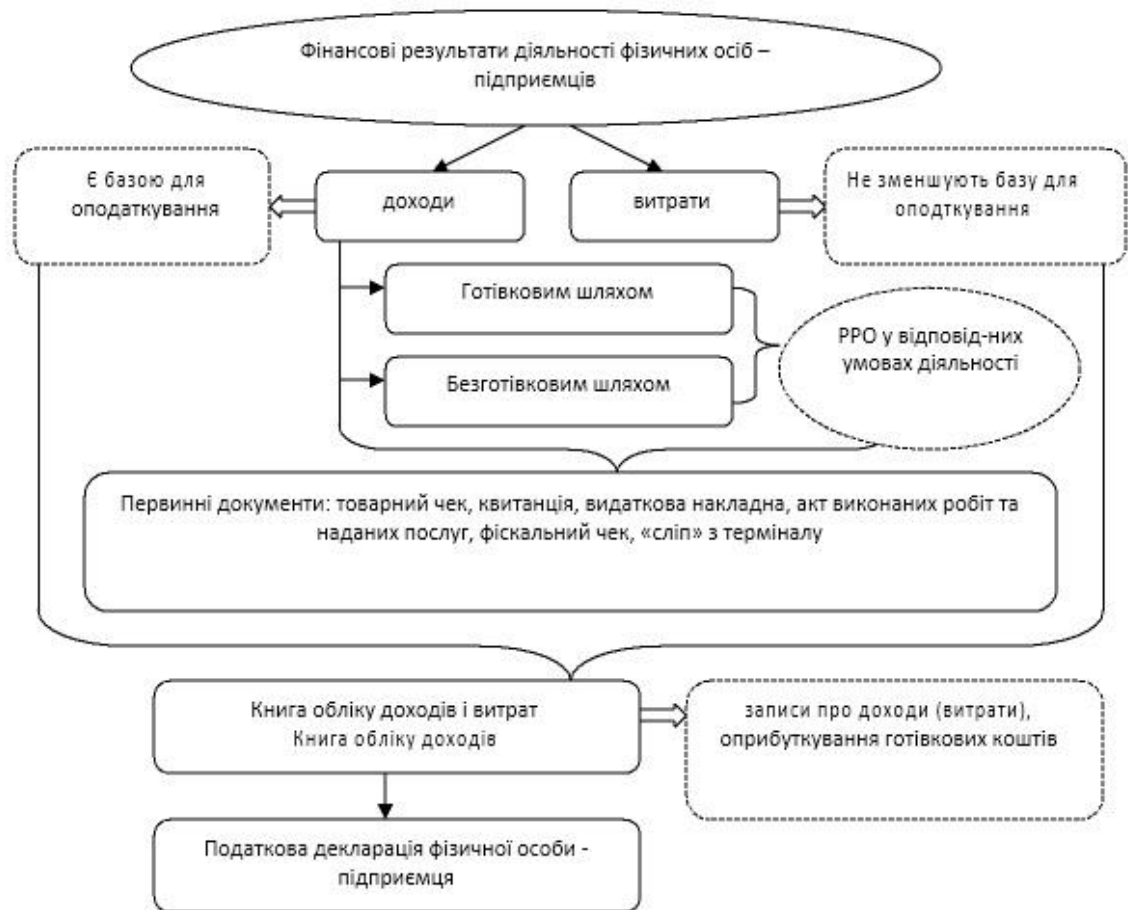

Рис.2.2 Облікове відображення процесу формування фінансових результатів діяльності фізичних осіб – підприємців.

Сформовано автором самостійно

Таким чином, фізичні особи підприємці ведуть облік фінансових результатів діяльності з врахуванням особливостей господарювання згідно з вимогами законодавства. Ведення обліку доходів і витрат забезпечує правильність розрахунку суми податків, дає змогу уникнути порушень та помилок при складанні звітності, дає уявлення про результат підприємницької діяльності. Для забезпечення оперативності, обґрунтованості та

оптимальності облікового відображення результатів підприємницької діяльності потрібно постійно відстежувати зміни в чинному законодавстві та максимально враховувати їх при веденні обліку фізичної особи підприємця.

2.2 Нормативно – правове регулювання діяльності

Функціонування будь-якого господарюючого суб'єкту значно залежить від нормативної бази, що регулює правові та економічні відносини підприємства з державою, з іншими підприємствами та організаціями, з трудовим колективом тощо. Тому одним із важливих питань є огляд нормативно-правової бази з обліку, аналізу і аудиту фінансових результатів господарської діяльності підприємства.

Спеціального нормативного акту, який встановлював би правовий статус фізичної особи-підприємця, на сьогодні не існує. Відповідні положення щодо права фізичної особи на зайняття підприємницькою діяльністю містяться у главі 13 Господарського кодексу України [5], главі 5 Цивільного кодексу України та у деяких галузевих документах, що регулюють відповідний вид діяльності [6].

До підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин. Фізична особа-підприємець самостійно діє на ринку, вступаючи у відносини та набуваючи при цьому відповідних прав та обов'язків, може здійснювати діяльність відповідно до потреб ринку, на власний розсуд приймаючи відповідні рішення, що не суперечать закону. Проте законодавство містить обмеження щодо можливості провадження фізичними особами-підприємцями певних видів діяльності.

Нормативна інформація щодо фінансових результатів діяльності підприємства за напрямками використання має на меті, перш за все, забезпечення таких функцій управління, як аналіз, контрольні прогнозування доходів, витрат та прибутку. Правова, нормативна та довідкова інформація

використовується для оцінки, контролю і прогнозування відповідності фінансових результатів чинному законодавству, директивним документам, стандартам бухгалтерського обліку.

В Україні з початку року зросли прожитковий мінімум і мінімальна зарплата, у зв'язку з цим будуть діяти також нові розміри податку та єдиного соціального внеску для трьох груп фізичних осіб-підприємців. У таблиці 2.4 наведено основні розміри податків, які сплачують фізичні особи – підприємстві у 2020 році.

Таблиця 2.4

Розмір податків для ФОП у 2020 році

Система оподаткування	Єдиний податок	ЄСВ (22 % від мінімальної заробітної плати)	ПДФО (Податок на доходи фізичних осіб)	Військовий збір	Всього за місяць:
I група єдиного податку	210,20 грн (до 10 % від прожиткового мінімуму)	1039,06 грн	не платять	не платять	1249,26 грн
II група єдиного податку	944,60 грн (до 20 % від мінімальної зар. плати)	1039,06 грн	не платять	не платять	1983,66 грн
III група єдиного податку (без ПДВ)	5 % від доходу	1039,06 грн	не платять	не платять	1039,06 грн + 5 % від доходу
III група єдиного податку (з ПДВ)	3 % від доходу + 20 % ПДВ	1039,06 грн	не платять	не платять	1039,06 грн + 3 % від доходу + 20 % ПДВ
Загальна система оподаткування	не сплачується	1039,06 грн	18% від чистого прибутку (дохід мінус витрати)	1,5% від чистого прибутку (дохід мінус витрати)	1039,06 грн + 18 % ПДФО + 1,5 % військовий збір
За найманого працівника	не сплачується	1039,06 грн (22 % від окладу)	850,14 грн (18 % від окладу)	70,85 грн (1,5 % від окладу)	1960,05 грн

Складено автором на основі [12]

З 1 січня мінімальна зарплата в Україні зросла на 600 гривень – до 4 тисяч 723 гривень, мінімальний прожитковий мінімум до 30 червня

встановлений на рівні 2 тисячі 102 гривні. З урахуванням того, що розмір ЄСВ становить 22% від мінімальної зарплати, з 1 січня він зріс до 1 тисячі 39,06 гривень (в минулому році було 918,06 гривень).

Таблиця 2.5

Нормативна база з обліку і аудиту доходів та фінансових результатів.

№	Нормативний документ, ким і коли виданий	Короткий зміст	Використання у обліково-аналітичному (аудиторському) процесі
1	Господарський кодекс України ВРУ № 436-IV від 13.01.2003 р.[5]	Цей Кодекс визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають в процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання.	Використано для визначення правових основ господарської діяльності підприємства
2	Закон України „Про систему оподаткування” із змінами, внесеними згідно із Законами ВРУ №283/97-ВР від 22.05.1997 р.[13]	Визначає принципи побудови системи оподаткування в Україні, податки і збори (обов'язкові платежі) до бюджетів та до державних цільових фондів, а також права, обов'язки та відповідальність працівників.	Використано для аналізу системи оподаткування в Україні та для аналізу податків підприємства, які ним нараховані і сплачені до бюджету
3	Порядок представлення фінансової звітності, затверджений постановою КМУ №419 від 28.02.2000 року [14]	Визначає порядок, загальні вимоги і строки представлення фінансової звітності юридичними особами, незалежно від організаційно-правової форми і форми власності	Використано для визначення порядку, загальних вимог і строків представлення фінансової звітності
4	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №15 „Дохід” МФУ № 290 від 29.11.1999 р.[7]	Визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства і її розкриття у фінансовій звітності	Використано для визначення змісту і форми доходу та відображення його в бухгалтерському обліку
5	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 „Витрати” МФУ № 318 від 31.12.1999 р.[10]	Визначає методологічні принципи формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства і її розкриття у фінансовій звітності	Використано для визначення форми витрат та відображення її в бухгалтерському обліку

Продовження таблиці 2.5

6	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку. МФУ від 24.05.1995 р. №88 [15]	Встановлює порядок відображення та зберігання первинних документів, облікових регістрів, бухгалтерської звітності підприємствами	Використано для правильності документального забезпечення записів у бухгалтерському обліку
7	Національні нормативи аудиту Постанова АПУ від 18.02.1998 р. [16]	Ці нормативи регулюють порядок здійснення аудиту в Україні	Використано для регулювання порядку здійснення аудиту на підприємствах України
8	Інструкція «Про застосування плану рахунків бух. Обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» МФУ № 291 від 30.11.1999 р. [17]	Встановлює призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (крім банків та бюджетних установ), незалежно від форм власності, організаційно-правових норм і видів діяльності, а також виділених на окремий баланс філій.	Використано для розкриття та застосування правил використання та вірного ведення бухгалтерського обліку і відображення його в Плані рахунків бухгалтерського обліку

Сформовано автором на основі: [5,13,14,7,10,15,16,17]

Первинні документи мають зберігатися не менш як 1095 днів з дня подання податкової декларації платника єдиного податку — фізичної особи — підприємця або іншої податкової звітності, для складення якої вони використовуються. За незабезпечення платником податків зберігання первинних документів, облікових та інших регістрів, бухгалтерської та статистичної звітності, інших документів з питань обчислення і сплати податків та зборів При здійсненні податкового контролю у випадках, передбачених ПКУ, відповідно до п. 121.1 ст. 121 ПКУ можуть бути застосовані штрафні санкції в розмірі 510 гривень.

У таблиці 2.6 наведено огляд спеціальної літератури з питань обліку доходів, витрат та фінансових результатів

Таблиця 2.6

Огляд спеціальної літератури з обліку доходів, витрат та фінансових результатів

№	Джерело	Короткий зміст
1	Фінансовий облік : навчальний посібник / Л. К. Сук, П. Л. Сук. - К. : Знання, 2015. - 662 с.	Розглядається ведення фінансового обліку на підприємствах. Окремі розділи посібника присвячені обліку грошових коштів, розрахункових операцій, запасів, необоротних активів, праці та заробітної плати, інвестицій, власного капіталу, витрат, доходів.
2	Бухгалтерський облік: навчальний посібник для студентів спеціальності «Обладнання харчових виробництв» / О.В. Топоркова, Т.А. Наумова, Н.С. Ковалевська та ін. – Харків: ХДУХТ, 2016. – 446 с.	Розглянуто як теоретичні основи, так і методологію бухгалтерського обліку як об'єкта організації за умов сучасного розвитку економіки. Значна увага приділена розгляду питань з організації обліку, документальному оформленні операцій, вивченню техніки організації роботи облікового апарату на підприємствах торгівлі та ресторанного господарства.
3	Кузнецова, С.О. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами :навч. Посібник / С.О. Кузнецова, І.Б. Чернікова; . – Харків: Лідер, 2016. – 318 с.- SSBN 978-966-2732-60-3.	Розкрито ключові питання обліку і фінансової звітності за міжнародними стандартами, враховуючі чинні вимоги нормативно-правової бази, яка регулює виконання облікових процедур на підприємствах України відповідно до вимог міжнародних стандартів. Особлива увага приділена концептуальним основам МСФЗ, складу і структурі фінансових звітів, особливостям визнання, оцінки та розкриття інформації про активи, зобов'язання, власний капітал, трансформації фінансових звітів.
4	Фінансовий облік: навч. Посібник. – 2-е вид., доп. Гордієнко, Н.І. (2015) Фінансовий облік: навч. Посібник. – 2-е вид., доп.	Містить теоретичні і практичні аспекти відображення у обліку і фінансовій звітності необоротних матеріальних і нематеріальних активів; оборотних активів; власного капіталу, забезпечень; поточних і довгострокових зобов'язань; розрахункових операцій; доходів, витрат та фінансових результатів діяльності підприємства
5	Пашкевич М., Дріга О., Макурін А. Управлінський облік. – 2018.	Розглянуто розвиток інформаційних систем на підприємстві та основи сучасної теорії управління. Відображено теоретичні основи управлінського обліку. Визначено загальні принципи класифікації витрат та основні моделі її поведінки. Проаналізовано алгоритм прийняття управлінських рішень, щодо витрат.

Сформовано автором на основі [18-22]

В результаті проведення економіко-правового аналізу та огляду нормативної бази і спеціальної літератури з питань обліку, аналізу і аудиту фінансових результатів було виявлено достатню кількість джерел, в яких дане питання досліджено всебічно і вичерпно.

2.3 Аналітичний і синтетичний облік доходів і витрат

На підприємстві ФОП «Криворучко В.М.» для обліку доходів діяльності підприємства використовують рахунки сьомого класу. Рахунок 70 «дохід від реалізації» призначено для узагальнення інформації про доходи від реалізації, товарів, робіт, послуг а також про суми знижок, наданих покупцем , та інші вирахування з доходу. Відображення в обліку доходів від реалізації відбувається на підставі первинних документів: рахунків-фактур, договорів купівлі-продажу, товарно-транспортних накладних.

По кредиту цього рахунку відображається збільшення (отримання) доходів від реалізації продукції, товарів, послуг без вирахування наданих знижок. А по дебету цього рахунку відображається належна сума непрямих податків (акцизного збору, ПДВ) суми, які одержуються на користь комітента, та суми, що списуються у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати».

Бухгалтерський облік доходів від реалізації товарів ведеться щодо кожного об'єкта за відповідними групами, для яких відкривається окремий субрахунок, що передбачений Планом рахунків бухгалтерського обліку.

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» має такі субрахунки:

701 "Дохід від реалізації готової продукції";

702" Дохід від реалізації товарів";

703 "Дохід від реалізації робіт послуг";

Облік реалізації товарів на підприємствах торговельної галузі здійснюють з урахуванням специфічних особливостей. Зокрема, визначають націнку на товари – різницю між продажною і купівельною вартістю товарів,

що відображають за кредитом субрахунка 285 “Торгова націнка” в кореспонденції з дебетом субрахунка 281 “Товари на складі”.

На субрахунках 702 «Дохід від реалізації товарів» підприємства торгівлі та інші організації узагальнюють інформацію про доходи від реалізації товарів. Розглянемо кореспонденцію рахунку в таблиці. 2.7.

Таблиця 2.7

Дохід від реалізації товарів

№	Зміст операції	Д	К	Сума, грн
Реалізація готової продукції (перша подія – відвантаження продукції)				
1	Відвантажено готову продукцію	361	701	1200
2	Відображено в обліку ПДВ	701	641	200
3	Відображено собівартість реалізації	901	26	100
Реалізація готової продукції (перша подія – отримання попередньої оплати)				
4	Отримання попередньої оплати на картковий рахунок	311	681	1200
5	Відображено в обліку ПДВ	643	641	200
6	Відвантаження попередньої оплаченої продукції	681	701	1200
7	Відображення в обліку ПДВ	701	643	200
8	Списання собівартості готової продукції	901	26	1000
Облік реалізації товарів у роздрібній торгівлі				
9	Відображення вируки від реалізації товарів	301	702	1800
10	Відображено ПДВ	702	641	300
9	Списання суми торгової націнки н реалізовані товари	285	282	800
10	Списання собівартості товарів	902	282	1000

Сформовано автором самостійно

Аналітичний облік доходів від реалізації ведеться за видами (групами) продукції, товарів. Підприємство може самостійно розробляти додаткові аналітичні рахунки, виходячи із специфіки діяльності, конкретних потреб, завдань управління та контролю.

Розрахункові документи вважаються пред'явленими покупцеві за умови, що це відбулося способом, передбаченим договором (якщо розрахунки здійснюються без участі установи банків) або після подання їх до установи банку (якщо розрахунки здійснюються через установи банків) [23].

Якщо за умовами договору готову продукцію приймає покупець безпосередньо на підприємстві, то вона вважається реалізованою після передачі її покупцеві, оформленою документами, передбаченими умовами договору і пред'явленням розрахункових документів покупцеві. У таблиці 2.8 наведено основні господарські операції на ФОП «Криворучко В.М.»

Незалежно від того чи здійснює ФОП розрахункові операції через РРО чи ні, у графі 2 Книги обліку доходів і витрат вказується загальна сума отриманого доходу за підсумком робочого дня, протягом якого отримано дохід. До складу доходу включається, зокрема [24]:

- виручка, що надійшла підприємцю на рахунок у вигляді безготівкових грошових коштів;
- готівкова виручка, одержана безпосередньо підприємцем або його працівниками;
- виручка в натуральній (негрошовій) формі;
- суми штрафів і пені, отримані від інших суб'єктів підприємництва за договорами цивільно-правового характеру за порушення умов договорів та інші доходи, пов'язані з здійсненням підприємницької діяльності.

Зменшити отриманий загальний оподатковуваний дохід, крім витрат, можуть суми повернення оплаченого товару покупцем або повернення передоплати покупцю за товари (роботи, послуги). Такі суми зазначаються у графі 3 "Сума повернутих коштів за товари (роботи, послуги)" Книги обліку доходів і витрат зі знаком "плюс". У разі повернення оплаченого товару

покупцем одночасно із заповненням графі 3 необхідно відсторнувати вартість такого товару за ціною його придбання у графі 6 "Сума витрат, пов'язаних з придбанням товарів (робіт, послуг)" Книги обліку доходів і витрат та зазначити реквізити документа, що підтверджує повернення товару у графі 5 "Реквізити документа, що підтверджує понесені витрати" Книги обліку доходів і витрат.

Таблиця 2.8

**Типові господарські операції та кореспонденція рахунків по
рахунку 70 «Доходи від реалізації» ФОП «Криворучко В.М.»**

№	Зміст операції	Бухгалтерський облік				Сума
		За Планом рахунків		У ФОП „Криворучко В.М.”		
		Дебет	Креди	Дебет	Кредит	
1	Відображення доходу від реалізації товарів	36	70	301	702	20000
2	Списання собівартості реалізованих товарів	90	28	902	28	15000
3	Відображено суми що не є доходом	70	36	70	36	200
4	Відображено непрямі податки у складі доходу	70	64	70	643	100
5	Віднесено на фінансові результати дохід від реалізації продукції	70	79	702	79	20000

Складено автором самостійно

У графі 6 "Сума витрат, пов'язаних з придбанням товарів (робіт, послуг)" Книги обліку доходів і витрат відображається сума витрат, які документально підтверджені та безпосередньо пов'язали отриманням доходу за підсумками дня. В цій графі відображаються витрати на придбання не тільки товарів, а й робіт із послугами, безпосередньо пов'язаних з отриманням доходу.

Якщо витрати не можна безпосередньо віднести на конкретний об'єкт витрат (продукція, роботи, послуги), то їх слід відображати в графі 8 "Інші витрати, пов'язані з одержанням доходу".

Фізична особа - підприємець вживає всіх необхідних заходів для запобігання несанкціонованому й непомітному виправленню записів у

первинних документах і реєстрах бухгалтерського обліку та забезпечує їхнє зберігання протягом встановленого строку [25]. Було обрано спосіб обліку витрат з використанням рахунків класу 8, тому розглянемо порядок документального оформлення операцій у таблиці 2.9 Операції пов'язані з обліком витрат.

Таблиця 2.9

**Документування операцій, пов'язаних з обліком витрат на
рахунках 8 класу**

№ з/п	Шифр та назва рахунку	Назва документу
1	80 «Матеріальні витрати»	Акти-вимоги, акти на списання палива, енергії, накладна, лімітно-забірна картка, довідка бухгалтерії, розрахунок бухгалтерії
2	81 «Витрати на оплату праці»	Наряд, табель, акт виконаних робіт, довідка бухгалтерії, розрахунок бухгалтерії
3	82 «Відрахування на соціальні заходи»	Розрахунок бухгалтерії, довідка бухгалтерії
4	83 «Амортизація»	Розрахунок бухгалтерії, довідка бухгалтерії
5	84 «Інші операційні витрати»	Розрахунок бухгалтерії, довідка бухгалтерії, акт уцінки, рахунок накладна

Складено автором самостійно

Графа 6 заповнюється одночасно із заповненням графи 5 "Реквізити документа, що підтверджує понесені витрати". Здійснити облік витрат (записати до графи 6 Книги обліку доходів і витрат) можливо тільки після того, як буде отриманий дохід, наприклад, від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг. Наприклад, якщо дохід отримано в одному місяці, а витрати, пов'язані з його отриманням, понесені у наступному, то ФОП за підсумком дня по факту отримання доходу/понесення витрат (на підставі первинних документів) відповідно заповнює графу 2 «Сума доходу, отриманого від здійснення господарської діяльності» [26].

Для обліку витрат ФОП „Криворучко В.М.” використовує рахунки класу 8 «Витрати за елементами». Вони призначені для суб'єктів малого підприємництва та організацій некомерційного спрямування, які

використовують їх замість рахунків класу 9, однак можливим є й паралельне використання рахунків цих класів. На рахунку 80 «Матеріальні витрати» у ФОП „Криворучко В.М.” обліковують витрати за звітний період. Основні вимоги до визнання, складу та оцінки витрат викладено в П(С)БО 16 «Витрати». Кореспонденція рахунків з обліку витрат наведено в таблиці. 2.10

Таблиця 2.10

Облік витрат у ФОП «Криворучко В.М.»

№	Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума
Облік матеріальних витрат				
1	Відпущено зі складу виробничі запаси для операційної діяльності	801	201	3000
2	Відображена вартість готової продукції	808	26	6000
Облік витрат на оплату праці				
3	Нараховано основну заробітну плату робітникам	811	661	22000
4	Нараховано додаткову заробітну плату робітникам	812	661	8000
5	Нараховано відпускні робітнику	814	471	12000
6	Нараховано заробітну плату за час простою через зовнішні причини	815	661	1000
7	Відображено суму нарахованої матеріальної допомоги	816	663	1400
8	Віднесено витрати на оплату праці на витрати основного виробництва в сумі прямих витрат на оплату праці	23	81	22000

Сформовано автором самостійно

Якщо купили товари чи отримали послуги (роботи) від звичайної фізособи, оформляйте договір і акт виконаних робіт, наданих послуг (закупівлі). Підтверджуватиме витрати також платіжне доручення або квитанція, де зафіксовано утримання ПДФО й військовий збір і перерахування грошей до бюджету. А також відомості з форми № 1ДФ, де зазначені суми, виплачені фізособі, й податки. Ведення електронного документообігу - електронним підписом засвідчено кожен документ [27].

2.4 Напрями вдосконалення обліку

Автоматизоване рішення задач обліку доходів, витрат і фінансових результатів базується на підготовці веденні інформації до обробки, яка включає первинні документи.

Сучасний бухгалтер займає одне з провідних місць в управлінні підприємством. Він займається не тільки веденням бухгалтерського обліку. Але і здійснює велику роботу, що включає планування, контроль, оцінку, огляд діяльності, проводить аудит та розробку управлінських рішень відповідно господарської діяльності підприємства [28].

В зв'язку з новими умовами роботи роль бухгалтерського обліку повинна бути зміненою, а методологічні і методичні аспекти піддані суттєвим корективам. Бухгалтерський облік та бухгалтерська інформація в умовах автоматизованої обробки інформації використовується значно ширше, а ніж при ручній обробці даних.

Оскільки підприємець самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього і нижчих порядків, з метою деталізації інформації нами пропонується ввести рахунки третього порядку до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів»:

- 7021 «Дохід від реалізації товарів»;
- 7022 «Дохід від реалізації товарів за дисконтними картками»;
- 7023 «Дохід від реалізації товарів зі знижками»;
- 7024 «Дохід від реалізації товарів за іншими заходами впливу на обсяги продажу товарів».

До рахунку 704 «Вирахування з доходу» нами пропонується ввести такі рахунки третього порядку:

- 7041 «Вирахування з доходу за товари, повернені покупцями»;
- 7042 «Сума знижок, наданих покупцям»;
- 7043 «Інші вирахування з доходу».

За допомогою цих синтетичних рахунків з'являється можливість виділити з усього доходу підприємця Криворучко В.М. дохід від реалізації товарів за методами активізації продажу товарів, що дає змогу проводити поглиблений аналіз продажів, вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента. Це сприятиме прийняттю ефективніших управлінських рішень у процесі формування чистого доходу підприємця.

Також для удосконалення фінансового обліку нами пропонується у фізичної особи-підприємця Криворучко В.М. ввести 93 рахунок «Витрати на збут», до яких буде віднесено витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, витрати на маркетинг та рекламу, витрати на оплату праці й комісійні продавцям.

У зв'язку з великою кількістю різновидів товарів у ФОП Криворучко В.М. виникла необхідність більш досконалої автоматизації обліку роздрібної торгівлі за допомогою сучасних програм. Результативність роботи в наш час багато в чому залежить від вибору програмного забезпечення, особливо що стосується управлінських процесів. З метою удосконалення обліку роздрібної торгівлі нами пропонується у фізичної особи-підприємця впровадити програму «1С:Управління торговим підприємством 8 для України» Програма «1С:Управління торговим підприємством 8 для України» призначена для автоматизації підприємств торгівельної сфери, а також сфери надання послуг (у т.ч. транспортних) та інших [29]. Можливість допрацювання стандартного функціоналу програми дозволяє в повній мірі підлаштувати її під бізнес-процеси конкретного підприємства.

Висновки до розділу 2

Дослідження теоретичних основ обліку доходів, витрат та формування фінансових результатів на прикладі ФОП «Криворучко В.М.» дозволило зробити такі висновки:

1. Бухгалтерський облік ведуть, а звітність складають на основі облікового принципу нарахування: доходи відображають у бухгалтерському обліку і відповідно у фінансовій звітності за відвантаженням продукції (товарів), виконанням робіт, наданням послуг незалежно від термінів одержання грошових коштів або їхніх еквівалентів від покупців (замовників). Для ґрунтовного розуміння сутності «доходу» нами виокремлено характеристики, які покладено в основу тлумачення цієї категорії.

2. Самого визначення щодо поняття «витрати» ФОП у ПКУ, на жаль, немає. Тому ми пропонуємо врахувати ст. 51 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ): «До підприємницької діяльності фізичних осіб застосовуються нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність юридичних осіб, якщо інше не встановлено законом або не впливає із суті відносин».

3. Спеціального нормативного акту, який встановлював би правовий статус фізичної особи-підприємця, на сьогодні не існує. Відповідні положення щодо права фізичної особи на зайняття підприємницькою діяльністю містяться у главі 13 Господарського кодексу України, главі 5 Цивільного кодексу України та у деяких галузевих документах, що регулюють відповідний вид діяльності.

4. Показники податкової декларації ФОП, сума доходу ФОП, повинні бути підтверджені первинними документами. До первинних документів відносяться:

- рахунок-фактура,
- договір,
- податкова накладна,

РОЗДІЛ 3

АУДИТ ДОХОДІВ, ВИТРАТ ТА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПРИКЛАДІ ФОП «Криворучко В.М.»

3.1 Мета, завдання та інформаційні джерела аудиту

Необхідність проведення аудиту фінансових результатів зумовлена потребою користувачів у інформації про реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання. Користувачами результатів аудиту можуть бути [30]:

- власники, засновники господарюючого суб'єкта;
- інвестори;
- постачальники;
- інші юридичні та фізичні особи, які мають матеріальну зацікавленість у результатах фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання

Характер інформації, наданої аудитором, що цікавить користувачів, наведено в таблиці. 3.1

Таблиця 3.1

Користувачі інформації, наданої аудитором

Користувачі аудиторської інформації	Характер інформації, що цікавить користувача
Власники	Фінансові результати та фінансовий стан
Адміністрація	Весь спектр інформації, необхідної для управління підприємством
Персонал	Фінансові результати, що впливають на заробітну плату, преміювання, дивіденди
Контрагенти (дебітори та кредитори)	фінансовий стан підприємства
Кредитори (позикодавці)	Ліквідність балансу, платоспроможність
Державні органи та позабюджетні фонди	Фінансові результати та їх складові

Сформовано автором самостійно

Для складання власної незалежної думки про діяльність підприємства важливе значення має знання про галузь господарської діяльності. Це є інформаційна база, на підставі якої аудитор дає свою професійну оцінку бізнесу підприємства. Розуміння особливостей діяльності в конкретній галузі та належне використання цих знань допомагає аудитору при оцінюванні різноманітних видів ризиків та виявленні проблем, плануванні й проведенні кваліфікованого і ефективного аудиту, оцінки аудиторських даних, забезпечення кращого рівня обслуговування підприємства.

Договір на аудиторські послуги може укладатися з ініціативи клієнта або в результаті пропонування своїх послуг аудиторською фірмою (аудитором). Клієнтами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, що функціонують на території України і потребують аудиторських послуг [31]. При цьому слід брати до уваги тривалість співпраці з аудитором або аудиторською фірмою. У таблиці 3.2 наведена основна інформація для попереднього ознайомлення аудитора з клієнтом.

Таблиця 3.2

Основна інформація для попереднього ознайомлення аудитора з клієнтом

№ з/п	Вид інформації	Дані, які мають бути присутні у зборі інформації
1.	Суть діяльності підприємства	Продукція, замовники, основні постачальники, обсяг діяльності
2.	Галузь діяльності підприємства	Загальна економічна ситуація у галузі, місце на ринку збуту, підприємства-конкуренти, особливі аспекти діяльності
3.	Структура підприємства	Географічне розташування, статус (форма власності, вид діяльності), наявність філій і дочірніх підприємств, чи існують операції між дочірніми підприємствами та головним підприємством, кількість структурних підрозділів та їх призначення
4.	Загальна схема організації роботи підприємства, стратегія	Розподіл посадових обов'язків; торговельна, фінансова, соціальна політика та перспективи майбутнього розвитку

Продовження таблиці 3.2

5.	Організація функціонування управлінських відділів і бухгалтерії	Наявність контрольних процедур виконання бюджетів (планів) на підприємстві; наявність служби внутрішнього аудиту; способи отримання та розробки фінансової інформації (вручну чи комп'ютеризовано); аналіз даних; формування облікової інформації
6.	Організація і принципи ведення бухгалтерського обліку	Методи та принципи облікової політики підприємства щодо відображення активів, капіталу та зобов'язань
7.	Строки звітності	Строки надання фінансової та управлінської інформації
8.	Наявність внутрішнього контролю	Розподіл обов'язків, система видачі дозволів на здійснення певних видів господарських операцій, інвентаризація вибіркової перевірки

Сформовано автором на основі [32]

Після проведення дослідження звітності клієнта одержані висновки за окремими показниками – аналіз фінансового ризику клієнта, динаміка структури власного капіталу, динаміка структури залученого капіталу, результативність експлуатації капіталу – узагальнюються в анкеті, на основі якої складається загальний висновок про досліджувану звітність. До анкети можуть включатися й інші показники, які аудитор вважатиме за доцільне дослідити.

3.2 Організація і методика аудиту доходів, витрат та фінансових результатів

Керівник аудиторської перевірки розробляє програму аудиту. Програма аудиту є набором інструкцій для асистентів аудитора, що виконують аудиторську перевірку, а також засобом контролю за виконанням роботи. Можливе складання загальної програми за всіма розділами аудиту, але, з огляду на той факт, що збір аудиторських свідчень здійснюється декількома співробітниками, програми доцільно складати на кожний розділ аудиту окремо.

Ініціативний аудит відрізняється від обов'язкового аудиту тим, що проводиться за рішенням самого замовника послуг, а не в силу законодавчих зобов'язань. Такий вид аудиту служить насамперед превентивним заходом. Це аудит бухгалтерських оцінок, облікової політики, аудит зовнішньоекономічних операцій, аналіз та юридична експертиза договірної практики, аудит облікових оцінок і виявлення завідомо збиткових угод.

За результатами ініціативного аудиту можна оптимізувати фінансові показники свого підприємства і підвищити загальну ефективність своєї діяльності. Аудиторська перевірка дозволить усунути помилки, уникнути штрафних санкцій. Результати ініціативного аудиту конфіденційні і не розголошуються. Замовляючи ініціативний аудит, власник віддає перевагу «чистим» фінансовим взаєминам з партнерами та контролюючими органами. Часто ініціативний аудит є потужним імпульсом до подальшого розвитку компанії. Після проведення ініціативного аудиту, і отримання рекомендацій часто виникають питання, пов'язані з виконанням рекомендацій і з тим, щоб виявлені помилки не виникали повторно [33].

Для успішного проведення перевірки процесу реалізації аудитор повинен мати уявлення про характер і особливості ринків збуту продукції, що випускається господарюючим суб'єктом, про конкурентну ситуацію на цих ринках, про платоспроможність споживачів цієї продукції.

При перевірці операцій з реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) аудитор, з одного боку, використовує внутрішні джерела інформації (розрахунки собівартості реалізованої продукції, накладні на відвантаження готової продукції, акти ліквідації основних засобів), а з іншого - змішані (рахунки, виставлені господарюючим суб'єктом на оплату за відвантажену продукцію і акцептовані покупцями у встановленому порядку), які можуть бути підтверджені відомостями, отриманими від третіх сторін (підтвердження обсягу дебіторської заборгованості).

Фактичні ціни та умови доставки, що одержуються з рахунків-фактур або товарно-транспортних накладних, можна порівняти із затвердженими

прайс-листами, номенклатурою цін, іншими документами, які визначають порядок та умови реалізації таблиця 3.3

Таблиця 3.3

**Вибіркова перевірка на співвідношення ціни реалізованих послуг з
прейскурантною ціною**

№ з/п	Найменування послуг	Ціна згідно (калькуляцій тощо)	Номер, дата акта наданих послуг	Ціна згідно накладної (акта)	Відхилення	Примітки

Сформовано автором самостійно

Якщо ціни продажу або умови продажу визначаються індивідуально для кожного замовника, то необхідно впевнитися в тому, що вони були належним чином санкціоновані уповноваженою на це особою (наприклад, начальником відділу продажу). Точний розрахунок суми продажу впливає на правильне виставлення рахунків-фактур за надані послуги та подальше відображення цих даних в облікових регістрах. Перевірка правильності оцінки реалізації вміщує в себе перерахунок даних обліку для виявлення можливих арифметичних помилок. Як правило, в ході дослідження підраховуються кінцеві суми рахунків-фактур чи здійснюється перевірка самостійно. У таблиці 3.4 наведено послідовність аудиту доходів від реалізації готової продукції.

Таблиця 3.4

Послідовність аудиту доходів

Етап	Зміст
1	перевірка правильності визначення облікової оцінки готової продукції та її відображення в обліку
2	перевірка відвантаження готової продукції
3	перевірка відвантаження готової продукції
4	перевірка податків і платежів
5	Перевірка заповнення декларації про майновий стан і доходи ФОП

Сформовано автором на основі [34]

Методика проведення аудиту дозволяє послідовно перевірити всю необхідну інформацію щодо визначення доходу від реалізації готової продукції на ФОП «Криворучко В.М.» вчасно виявити проблемні питання бухгалтерського обліку доходів від реалізації продукції

3.3 Напрямки вдосконалення аудиту доходів, витрат та фінансових результатів

До основних видів контролю достовірності інформації належать: - контроль на рівні реквізитів з метою уникнення механічних помилок (тип, шаблон, діапазон); - дотримання технологічного процесу обробки інформації на обчислювальному центрі, що передбачає неможливість виконання наступної процедури обробки без нормального завершення попередньої процедури.

Проектна документація аудитором перевіряється на наявність в проекті засобів автоматизованого контролю – як для забезпеченім достовірності інформації, що обробляється на основних етапах облікового процесу, так і для виявлення різного роду відхилень. У результаті такої перевірки можуть бути виявлені "слабкі" місця в програмі, які не перешкоджають здійсненню відхилень (наприклад, відсутність програмного контролю внутрішнього переміщення запасів і грошових коштів, контролю за використанням бланків суворої звітності тощо). Це може стати умовою для виписки безтоварних накладних з метою приховування недостач, повторного включення документів для автоматизованої обробки.

Перевірці правильності алгоритмів розрахунків доходів, витрат і фінансових результатів аудитором приділяється особлива увага. Адже помилка, яка була закладена до алгоритму розрахунку і багаторазово застосовувалася до господарських операцій, що повторюються, може викривити результат господарської діяльності. Особливо ретельно перевіряються алгоритми операцій, які ініціюються самою програмою, так як

до моменту їх виконання персонал зобов'язаний ввести, проконтролювати та відкоригувати всі дані, які використовуються цією операцією.

Технологічно Project Expert 5 відповідає сучасним стандартам швидкодії, операційної сумісності, обміну даними, забезпечує групову роботу в мережі [35].

Project Expert 5 дозволяє користувачам, які не мають спеціальної підготовки у сфері фінансового аналізу, у короткий термін: детально описати і спроектувати діяльність будь-якого підприємства з урахуванням зміни параметрів зовнішнього середовища (інфляція, податки, курси валют); розробити план розвитку підприємства або реалізації інвестиційного проекту, стратегію маркетингу і стратегію виробництва, що забезпечує раціональне використання матеріальних, людських і фінансових ресурсів; визначити схему фінансування підприємства; апробувати різні сценарії розвитку підприємства, варіюючи значення факторів, здатних вплинути на його фінансові результати

Генератор звітів програми має розвинуті засоби редагування звітних форм (шрифти, виділення, вставка тексту з інших файлів) і дозволяє роздруковувати їх прямо з програми або передавати в Microsoft Word [36]. У пакеті забезпечується зв'язок з іншими програмами за допомогою спеціального модуля обміну даними. Будучи ядром у комплексі програм фінансового аналізу і проектування, Project Expert здатний автоматично «накачувати» інформацію, що характеризує стартовий стан підприємства, із програми фінансового аналізу Audit Expert і дані операційного плану маркетингу — із програми Marketing Expert.

Висновки до розділу 3

Дослідження особливостей аудиту доходів, витрат та формування фінансових результатів на прикладі ФОП «Криворучко В.М.» дозволило зробити такі висновки:

1. Для складання власної незалежної думки про діяльність підприємства важливе значення має знання про галузь господарської діяльності. Це є інформаційна база, на підставі якої аудитор дає свою професійну оцінку бізнесу підприємства.

2. Керівник аудиторської перевірки розробляє програму аудиту. Програма аудиту є набором інструкцій для асистентів аудитора, що виконують аудиторську перевірку, а також засобом контролю за виконанням роботи. Можливе складання загальної програми за всіма розділами аудиту, але, з огляду на той факт, що збір аудиторських свідчень здійснюється декількома співробітниками, програми доцільно складати на кожний розділ аудиту окремо.

3. Перевірці правильності алгоритмів розрахунків доходів, витрат і фінансових результатів аудитором приділяється особлива увага. Адже помилка, яка була закладена до алгоритму розрахунку і багаторазово застосовувалася до господарських операцій, що повторюються, може викривити результат господарської діяльності. Технологічно Project Expert 5 відповідає сучасним стандартам швидкодії, операційної сумісності, обміну даними, забезпечує групову роботу в мережі.

ВИСНОВКИ

Фінансові результати діяльності підприємства значною мірою залежать від рівня управління його фінансами, що обумовлює необхідність розвитку інформаційної системи фінансового менеджменту, удосконалення її організаційної структури, визначення принципів утворення та умов розподілу і поєднання інформаційних потоків.

1. Використання визначених теоретичних засад класифікації елементів бухгалтерського обліку сприятиме формуванню загальної уяви про сутність складових організації бухгалтерського обліку та забезпечує запровадження комплексного підходу до побудови ефективної системи бухгалтерського обліку ФОП.

2. Застосування спрощеного плану рахунків для формування облікової інформації є не завжди виправданим в умовах наявності відмінностей та функціональних особливостей мікропідприємств та малих підприємств різних галузей та сфер діяльності, інформаційних потреб різних категорій користувачів, альтернативних варіантів форм бухгалтерського обліку та структури бухгалтерської служби, оскільки не задовольняє певною мірою вимоги широкого кола користувачів фінансової інформації в частині складання звітності та прийняття управлінських рішень.

3. Реформування системи бухгалтерського обліку в Україні з метою прискорення процесу її приведення у відповідність з вимогами ринкової економіки та МСФЗ проявляється в удосконаленні облікового правового поля, однак неузгодженість нормативної бази (методологічного, методичного та організаційного характеру) та відставання нормативних змін від сучасних вимог до бухгалтерського обліку перешкоджає гармонійному та цілеспрямованому розвитку бухгалтерського обліку в малому бізнесі на даному етапі економічного розвитку. Враховуючи темпи реформування бухгалтерського обліку в Україні та неузгодженість різних рівнів нормативного поля національної облікової системи одним із напрямів

вирішення даного питання є розробка концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні для малого бізнесу.

4. ФОП Криворучко В.М. зареєстровано 06.09.2005 року, займається роздрібною торгівлею продовольчих та непродовольчих товарів. Порядок документального оформлення та обліку надходження товарів у фізичної особи-підприємця Криворучко В.М. залежить від місця приймання товарів, виду поставки (в тарі або без тари), способу доставки та інших чинників. Облік ведеться за місцями зберігання і матеріально відповідальними особами в грошовому вимірнику за продажними (роздрібними) цінами. Ведення обліку товарів у грошовому вимірнику у фізичної особи-підприємця зумовлено великою номенклатурою товарів. Одиницею бухгалтерського обліку товарів у фізичної особи-підприємця їх найменування, або однорідна група. Придбання товарів оформляється договором, який складається між постачальником та покупцем. У договорі обумовлюється номенклатура і вартість товару, термін поставки та термін оплати, а також зобов'язання, які несуть фізична особа-підприємець і підприємство-постачальник. Надходження товарів відображається на підставі накладних, товарно-транспортних накладних типової форми. Діяльність фізичної особи-підприємця відноситься до роздрібної торгівлі і тому момент реалізації товарів збігається з моментом оплати готівковими грошовими коштами.

6. Об'єктами первинного обліку у фізичної особи-підприємця Криворучко В.М. є: 1. облікові номенклатури; 2. носії облікової інформації; 3. рух носіїв облікової інформації. Об'єктами організації поточного обліку є: облікові номенклатури, носії облікової інформації, рух носіїв облікової інформації. Облік товарів у фізичної особи-підприємця ведеться на рахунку 28 «Товари» за субрахунками: 282 «Товари в торгівлі», 285 «Торгова націнка». Облік товарів на субрахунку 282 «Товари в торгівлі» ведеться за продажними цінами тому у фізичної особи-підприємця використовується субрахунок 285 «Торгова націнка» Синтетичний облік наявності і руху товарів у фізичної

особи-підприємця здійснюється на рахунку 282 «Товари в торгівлі» за продажними (роздрібними) цінами (які складаються з ціни придбання і торгової націнки).

7. На етапі поточного обліку товарів застосовуються наступні носії облікової інформації: 1. облікові реєстри; 2. розрахункові таблиці; 3. довідки бухгалтерського оформлення. До розрахункових таблиць відносять таблиці розподілу транспортно-заготівельних витрат. До довідок бухгалтерського оформлення відносять листки-розшифровки, довідки, коректування та інші документи. У фізичної особи-підприємця Криворучко В.М для ведення бухгалтерського і податкового обліку пропонується застосовувати автоматизовану форма обліку за допомогою програми Excel, яка дозволяє автоматизувати облік надходження, переміщення, продажу товарів на підприємстві. Паралельно ведеться і податковий облік цих операцій.

8. Проведене дослідження стану обліку процесу продажу у фізичної особи-підприємця дало змогу виявити проблеми, які потребують обґрунтованого вирішення. Так, потребує впорядкування бухгалтерський облік операцій з продажу товарів з можливістю аналітичної й синтетичної деталізації для раціональної організації їх контролю та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

9. Оскільки підприємець самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього і нижчих порядків, з метою деталізації інформації нами пропонується ввести рахунки третього порядку до рахунку 702 «Дохід від реалізації товарів»: – 7021 «Дохід від реалізації товарів»; – 7022 «Дохід від реалізації товарів за дисконтними картками»; – 7023 «Дохід від реалізації товарів зі знижками»; – 7024 «Дохід від реалізації товарів за іншими заходами впливу на обсяги продажу товарів». До рахунку 704 «Вирахування з доходу» нами пропонується ввести такі рахунки третього порядку: – 7041 «Вирахування з доходу за товари, повернені покупцями»; – 7042 «Сума знижок, наданих покупцям»; – 7043 «Інші вирахування з доходу».

За допомогою цих синтетичних рахунків з'являється можливість виділити з усього доходу підприємця Криворучко В.М. дохід від реалізації товарів за методами активізації продажу товарів, що дає змогу проводити поглиблений аналіз продажів, вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента. Це сприятиме прийняттю ефективніших управлінських рішень у процесі формування чистого доходу підприємця. Також для удосконалення фінансового обліку нами пропонується у фізичної особи-підприємця ввести 93 рахунок «Витрати на збут», до яких буде віднесено витрати пакувальних матеріалів, транспортування продукції, витрати на маркетинг та рекламу, витрати на оплату праці й комісійні продавцям.

10. З метою удосконалення обліку роздрібної торгівлі нами пропонується у фізичної особи-підприємця Криворучко В.М. впровадити програму «1С:Управління торговим підприємством 8 для України» Програма «1С:Управління торговим підприємством 8 для України» призначена для автоматизації підприємств торгівельної сфери, а також сфери надання послуг (у т.ч. транспортних) та інших. Можливість допрацювання стандартного функціоналу програми дозволяє в повній мірі підлаштувати її під бізнес-процеси конкретного підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Податковий кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції Податкового кодексу 20.09.2015, підстава 702-19// Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
2. України 3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності //Електронний ресурс].–Режим доступу: [www. gov. ua.](http://www.gov.ua) – 1775.
3. податкової адміністрації України Н. Д. Про внесення змін до форми Книги обліку доходів і витрат суб'єкта малого підприємництва юридичної особи та Порядку її ведення” від 12.10. 1999 р., № 554 //liga. kiev. ua.
4. Тарасенко О. М., Солнцев С. О. Аналіз актуальності стратегії позиціонування //Економічний вісник Національного технічного університету України Київський політехнічний інститут. – 2016. – №. 13. – С. 409-417.
5. Господарський кодекс України, затверджений постановою Верховної Ради №436-IV від 16.01.03 в редакції Кодексу від 20.09.2015, підстава 1602-18 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
6. Цивільний кодекс України, затверджений постановою Верховної Ради № 435-IV від 16.01.2003 в редакції Кодексу від 30.09.2015, підстава 675-19 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ МФУ № 246 від 20.10.1999 р. в редакції Положення від від 25.01.2013, підстава z1239-09 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
8. Борисенко С. О. Порівняльна характеристика П (С) БО 15 «Дохід» та МСБО 18 «Виручка» //Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у

контексті євроінтеграції: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції.–Херсон: Грінь ДС. – 2016.

9. Чернецька О. В. Особливості формування фінансових результатів в обліку фізичних осіб–підприємців. – 2019.

10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ МФУ № 246 від 20.10.1999 р. в редакції Положення від від 25.01.2013, підстава з1239-09 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>

11. Плаксієнко В. Я., Лемішко М. Г. ЄДИНИЙ ПОДАТОК В КОНТЕКСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗМІН //Обліково-аналітичне забезпечення інноваційного розвитку. – 2018.

12. Личковська М. Р., Лычковская М. Р. Як управляти податками на малому підприємстві. – 2018.

13. України 3. Про систему оподаткування» від 25.06. 1991 р //Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №. 39.

14. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16.07.1999 № 996-XIV в редакції Закону від 30.09.2015, підстава 675-19 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

15. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців» від 15.05.2003 № 755-IV в редакції від 30.09.2015, підстава 667-19// Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] : Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/755-15>

16. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 № 3125-XII в редакції Закону від 05.04.2015, підстава 191-19 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

17. Наказ Мінфіну «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування» N 291 від 30.11.99 в редакції Наказу від 18.03.2014, підстава z0341-14 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>

18. Фінансовий облік : навчальний посібник / Л. К. Сук, П. Л. Сук. - К. : Знання, 2015. - 662 с.

19. Бухгалтерський облік: навчальний посібник для студентів спеціальності «Обладнання харчових виробництв» / О.В. Топоркова, Т.А. Наумова, Н.С. Ковалевська та ін. – Харків: ХДУХТ, 2016. – 446 с.

20. Кузнецова, С.О. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами : навч. Посібник / С.О. Кузнецова, І.Б. Чернікова; . – Харків: Лідер, 2016. – 318 с.- SSBN 978-966-2732-60-3.

21. Фінансовий облік: навч. Посібник. – 2-е вид., доп. Гордієнко, Н.І. (2015) Фінансовий облік: навч. Посібник. – 2-е вид., доп.

22. Пашкевич М., Дріга О., Макурін А. Управлінський облік. – 2018.

23. Левченко В. Олександр-Невська церква Новоросійського університету: історія, персоналії, документи/ВВ Левченко, ГС Левченко.– Одеса: ФОП Бондаренко МО, 2015.–360 с //Емінак. – 2016. – №. 1 (2). – С. 130-132.

24. Прохорова О.С. Торгівельні знижки та особливості відображення їх в обліку / О.С. Прохорова // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. - № 4(16). – С. 187 – 191. 74. Регістри бух обліку малих підприємств [Електронний ресурс] : Режим доступу: <http://online.dtki.ua/Book/34-35.epub/navPoint-8>

25. Світличний О. П. Адміністративна відповідальність посадових осіб та фізичних осіб—підприємців за незаконне використання об'єктів права

інтелектуальної власності //Міжнародний науковий журнал Інтернаука. Серія: Юридичні науки. – 2017. – №. 1. – С. 45-49.

26. Кудінов І. О. Облік і аналіз кредиторської заборгованості на ФОП Глушидзе. – 2019.

27. Захарченко Н. В., Маслій Н. Д., Мамуненко М. С. Вплив електронного документообігу на ефективність діяльності підприємства //Молодий вчений. – 2017. – №. 5. – С. 582-587.

28. Ценклер Н. І. КОМПЕТЕНЦІЇ СУЧАСНОГО БУХГАЛТЕРА. – 2017.

29. Чернікова І. Б., Якуба Є. В. Про особливості вибору інформаційних програм бухгалтерського обліку в управлінні ринковими структурами. – 2015.

30. Шалімова Н. С. Результат аудиту та його користувачі //Проблеми економіки. – 2014. – №. 1. – С. 265-271.

31. Осіпенко Г. О. Договір про надання аудиторських послуг за законодавством України. – 2017.

32. Сандакова В. С. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ АУДИТУ ПОДАТКУ НА ПРИБУТОК В УКРАЇНІ //П 78 Проблеми та перспективи регулювання міжнародних економічних. – С. 290.

33. Fabiianska V. Y. форми висловлення незалежної думки аудитора за результатами обов'язкового та ініціативного аудиту в Україні //Oblik i Finansii. – 2018. – Т. 80. – С. 102-110.

34. Гамова О. В., Козачок І. А., Бортник Г. О. Розробка програми аудиту доходів від реалізації готової продукції на підприємстві //Агросвіт. – 2019. – №. 4. – С. 24-31.

35. Mlodetskiy V. R., Tkach T. V., Sepyk K. A. Combined use of projects expert, excel projects for projects management //Construction, materials science, mechanical engineering. – 2018. – №. 106. – С. 96-101.

36. Куцик П., Корягін М. Інтегрована звітність як нова парадигма розвитку бухгалтерської звітності //Бухгалтерський облік і аудит. – 2015. – №. 5. – С. 11-18.

Додаток А

Криворучко В.М.

Витяг з книги обліку і витрат

Дані книги обліку доходів і витрат за 2019 рік

Період 2019	Дохід	Витрати	Витрати на оплату праці	Інші витрати	Чистий дохід
Січень	30540	22362	8015		163
Лютий	88513	63514	11230	2370	11399
Березень	83571	59108	12790	4215	7458
Квітень	77500	55987	9555	1200	10758
Травень	98713	70125	10321	12896	5371
Червень	45201	33012	11390		799
Липень	79541	60215	9145	6700	3481
Серпень	95260	77892	9823	6215	1330
Вересень	63258	50123	10790	2154	191
Жовтень	92407	81027	11380		0
Листопад	78950	60259	12710	5320	661
Грудень	96948	61576	11896	2380	21096
Усього	930402	695200	129045	43450	62707